

ITALIAANSE LITERATUUR VII

GIANNI CELATI

•Alfred Krans

Geboren in Sondrio in Lombardije in 1937, maar bracht zijn jeugd door in de provincie Ferrara. Hij was docent Engels-Amerikaanse literatuur aan de universiteit in Bologna en later aan diverse Engelse en Amerikaanse universiteiten. Tegenwoordig woont hij in Brighton. Le Comiche van 1971, Le Aventure di Guizzardi van 1973, La banda dei sospiri (De bende der zuchten) van 1976 en Lunario del paradiso (Kalender van het paradijs) van 1978 zijn lange, komisch-avontuurlijke verhalen, die zijn geschreven in een slordig dagelijks taalgebruik, dat terug gaat naar de traditie van rondtrekkende zangers. Tot zijn oeuvre behoren ook de verhalen van Narratoridellepianure (Vertellers van de vlaktes, 1984), waarin een lichte toon van verbazing klinkt over de gebeurtenissen in het dagelijkse leven. Opmerkelijk zijn de filosofische Quattro novelle sulle apparenze (Vier novellen over de schijn, 1987) en de talrijke vertalingen van Engelse en Franse teksten. Hij kreeg verschillende Italiaanse literaire prijzen en heeft een aantal documentaires op zijn naam staan

IDEE VAN EEN VERTELLER OVER EEN VROLIJK EIND

(uit Narratoridellepianure)

De zoon van een apotheker studeerde in het buitenland. Na de dood van zijn vader keerde hij naar huis terug om de apotheek over te nemen en zo werd hij apotheker in een klein dorp in de omstreken van Viadana in de provincie Mantova.

De roem van zijn geleerdheid verspreidde zich over het platteland, men praatte over zijn immense bibliotheek, over zijn wonderbaarlijke kuur tegen doofheid, over de nieuwste methode om velden te irrigeren, over de twaalf talen, die de apotheker sprak en ook, dat hij de Divina Commedia in het Duits had vertaald.

De eigenaar van een zuivelfabriek in de omgeving besloot om de zeer ijverige geleerde financieel te ondersteunen, als hij zich wilde bemoeien met de opleiding op het lyceum van zijn dochter; zij was een fanatieke sportbeoefenaarster, daardoor ging het slecht op school en bovendien haatte ze boeken, Latijn en Italiaanse literatuur. Vooral vanwege zijn passie voor de studie en niet voor het geld, had de apotheker het geaccepteerd en een hele zomer lang gaf hij iedere dag les aan de jeugdige atlete.

Op een dag werd de jeugdige atlete verliefd op hem, liet al haar sportieve activiteiten varen en ging poëzie schrijven, verzen in het Latijn en natuurlijk lange brieven.

Men sprak soms heimelijk over de auto, die de apotheker had gekocht, over de lange uitstapjes van de twee naar het platteland en openlijk over de nachtelijke ontmoetingen in een stal.

In ieder geval kwam het bewijs van de amoureuze relatie tussen de twee aan het eind van de zomer aan het licht in de winter daarop, toen een stapel brieven bij het meisje werd ontdekt door de nonnen van het college, die ze onmiddellijk aan de ouders overhandigden. De inhoud van deze brieven leek zo compromitterend voor de eigenaar van de zuivelfabriek, dat hij besloot de apotheker te gronde te richten en hem voorgoed uit het dorp te verjagen.

De broers van het meisje, die toen al bij de fascistten hoorden, vernielden herhaaldelijk de apotheek op het dorpsplein en op een keer sloegen ze de eigenaar in elkaar met hun knuppels.

Dit alles scheen de apotheker niet erg bezig te houden. Een poosje ging hij door met zijn klanten te ontvangen in de verwoeste apotheek, tussen gebroken ramen, vernielde planken, gebarsten potten; toen sloot hij op een mooie dag zijn winkel en trok zich terug tussen zijn boeken en verliet zijn huis alleen als het noodzakelijk was.

Het hele dorp wist, dat hij in zijn studie was verdiept en men zag hem van tijd tot tijd glimlachend over het plein lopen, naar het postkantoor om nieuwe boeken op te halen, die voor hem waren aangekomen.

Daarna werd hij opgenomen in het ziekenhuis en van hieruit overgebracht naar een sanatorium. Hij bleef vele jaren in het sanatorium en niemand hoorde meer iets van hem.

Toen hij uit het sanatorium terugkeerde, was de oude geleerde erg mager geworden. Een bejaarde dienstmeid, die hij had aangenomen om hem te verzorgen, klaagde tegen iedereen, dat hij nooit wilde eten: hij zei, dat hij niet om eten gaf en hij bleef de hele dag tussen zijn boeken.

Omdat hij zo mager was, verliet de man zelden zijn huis en scheen niemand in het dorp meer te herkennen, ook de dochter van de overleden eigenaar van de zuivelfabriek niet, die hij een keer op het plein ontmoette. Maar hij glimlachte naar iedereen en men zei, dat hij de honden groette, die hij zag en zijn hoed voor ze afnam.

Nadat hij na de dood van zijn oude dienstmeid blijkbaar geen voedsel meer had gekregen en het vasten wekenlang had voortgezet, werd hij dood in zijn bibliotheek gevonden (door een loodgieter) en was er alleen nog maar een skelet van hem over: van hem resteerden slechts een uitgedroogde huid, die vastgeplakt zat aan zijn gebeente.

Hij zat gebogen over de laatste bladzijde van een boek, waar hij een streep had gezet.

Jaren later werd zijn grote bibliotheek als erfenis toegewezen aan een nicht en zij kwam er achter, snuffelend in zijn boeken, hoe de oude geleerde het laatste deel van zijn leven had doorgebracht.

Voor deze man moesten alle verhalen, romans, epische gedichten goed aflopen. Hij dulde duidelijk geen tragisch eind, een melancholisch of deprimerend slot van een verhaal. Daarom had hij zich in de loop der jaren gewijd aan het herschrijven van het slot van een honderdtal boeken in alle talen; hij veranderde dat door herschreven passages op papiertjes of door een streep te zetten en maakte er altijd een vrolijk einde van.

Veel van zijn laatste levensdagen waren gewijd aan de herschrijving van het achtste hoofdstuk van het derde deel van Madame Bovary, waarin Emma sterft. In de nieuwe versie geneest Emma en verzoent zich met haar echtgenoot.

Maar zijn laatste werk was de streep, die hij tussen zijn vingers had en die hij, al bijna dood van de honger, had gezet op de laatste regel van een in het Frans vertaalde Russische roman. Dit is misschien ook zijn meest perfecte werk; hier, door alleen drie woorden te veranderen, heeft hij een tragedie getransformeerd in een mooi levensverhaal.